

Försöksverksamhet med sameby Dokument

- Rennäringslag (SFS 1971:437)
- En ny rennäringspolitik (SOU 2001:101), förslag till lag om renskötselrätt
- Samepolitik i förändring, delbetänkande om samebyn m.m., Siida-juogus 2011-01-30
- Adaptiv sameby, SSR:s positionsdokument inför framtagandet av en ny samepolitik, 2012
- Lag (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning
- Lag (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning

Bakgrund

Rennäringen är en viktig del av den samiska kulturen. Det är angeläget att rennäring alltså bedrivs i åtminstone samma omfattning som i dag. Förvaltningen av den samiska rätten får inte försvåra en ekonomiskt, ekologiskt och socialt bärande renskötsel inom samebyn.

Den nuvarande rennäringslagen är tvingande när det gäller kravet på att det ska finnas en viss organisation, samebyn, för att utöva den s.k. renskötselrätten. För att kunna nyttja renskötselrätten och bedriva renskötsel måste man vara medlem i samebyn.

Samebyn får idag, enligt rennäringslagen, ha som medlemmar aktiva och pensionerade renskötare och deras familjemedlemmar och har bara till ändamål att på ekonomiskt bästa sätt ombesörja den gemensamma renskötelsen. De renskötande medlemmarna har ett obegränsat ekonomiskt ansvar för samebyns verksamhet. Mot den bakgrunden kan samebyn inte utvecklas fritt. Den kan varken ta in andra medlemmar, börja bedriva annan verksamhet eller ta ett utökat ekonomiskt ansvar för sådan verksamhet.

Samebyn ska bli en näringsmässigt och kulturellt viktig hemvist för alla samer.

Det måste i framtiden också finnas en organisation som förvaltar den samiska rätten till land och vatten. Det innebär att organisationen har ett offentlighetsrättsligt inslag. Det offentlighetsrättsliga inslaget innebär i det här fallet att en same för att nyttja rätten måste vara medlem i organisationen. Vidare innebär det att de berörda samerna måste bilda organisationen för att kunna nyttja rätten.

Samebyn ska kunna som medlemmar anta alla samer som kan härleda sitt ursprung från samebyn. Det bör dock inte vara möjligt att vara medlem i mer än en sameby. Sametinget ska kunna pröva frågan om en sökande är same eller har sitt ursprung i samebyn om det uppstår oenighet. Vid bystämman ska röstning, som huvudregel, ske så att varje myndig medlem har en röst. Om minst en medlem begär det ska i frågor som rör renskötelsen, jakt och fiske varje medlem ha en röst för varje ren han eller hon innehar.

Förbudet för samebyar att bedriva annan verksamhet än renskötsel behöver tas bort. Medlemmarna ska inte ha något personligt betalningsansvar för samebyns skulder, d.v.s. samebyn ensam ska svara för sina skulder.

Renskötseln domineras av män. Mot bakgrund av den betydelse samebyn har för den samiska kulturen och det samiska samhället kan detta inte anses vara tillfredsställande. Om förbudet för samebyarna att bedriva annan verksamhet än renskötsel tas bort innebär det en möjlighet för samebyn att delta i verksamhet som i större utsträckning än renskötseln engagerar kvinnor. Det är viktigt för den samiska kulturens fortlevnad och utveckling att fler kvinnor deltar i förvaltningen av en av det samiska samhällets viktigaste resurser, den samiska rätten till mark och vatten.

För många samer är fiske- och jakt viktigt, både de som har fiske, slöjd, jakt och andra naturnäringslag som huvudsaklig försörjning och de som bedriver renskötsel. Många samer, som bor och lever i sameområdet behöver fiska med nät och jaga, både älg som småvilt, för att täcka sitt behov av fisk och kött. Deras rätt bör tillförsäkras genom medlemskap i samebyn.

Motiv

Samebyar ska ges möjlighet att på försök omorganiseras och utöka medlemskapet och verksamheten.

Samebyar ska ges lagligt stöd för att på försök ta in andra medlemmar och bedriva annan verksamhet. En försöksverksamhet bör kunna omfatta avvikelser från rennäringslagen beträffande samebyns ändamål och medlemmar m. m., samebys förvaltning m. m., samebyns ekonomiska förhållanden och bostämman m. m.

Försöksverksamheten kan möjliggöras genom att inrätta en särskild lag. Sameby bör kunna ansöka hos Sametinget om att omfattas av försöksverksamheten och få verksamhetsstöd och ekonomiskt bidrag. En utvärdering av försöksverksamheten bör ligga till grund för en lagändring som möjliggör en ändrad samebyorganisation.

Lag (SFS 2018:000) om försöksverksamhet med ändrad samebyorganisation

Rennäringslagen (1971:437)

Föreslagen lydelse

	<p><i>Försökssamebyar och tidsperiod</i> <i>1 § Under tiden den 1 januari 2018 – 31 december 2021 ska det enligt bestämmelserna i denna lag genomföras en försöksverksamhet med ändrad samebyorganisation.</i> <i>Sametinget beslutar efter ansökan från sameby om försöksverksamhet.</i></p>
	<p><i>Uppgifter som ingår i den ändrade organisationen</i> <i>2 § I försökssamebyn ska följande gälla i stället för motsvarande regler i rennäringslagen (1971:437).</i></p>

	<p>Bildande av en försökssameby</p> <p>3 § Försökssameby bildas vid sammanträde genom att deltagarna antar stadgar och utser styrelse. Sammanträde enligt första stycket ska hållas av Sametinget. Till sammanträdet ska Sametinget kalla samtliga</p> <ul style="list-style-type: none"> • medlemmar i sameby som förvaltar renskötselrätten inom betesområdet, och • same som senast två månader före sammanträdet anmält att han är intresserad av medlemskap i försökssamebyn.
	<p>4 § I frågor som avses i 12 § tredje stycket 2 har, om minst en deltagare begär det, varje deltagare en röst för varje ren som enligt senast gällande renlängd innehas av honom. I övriga frågor har varje myndig deltagare vid sammanträdet en röst.</p>
<p>9 § Sameby har till ändamål att enligt denna lag för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesområde.</p> <p>Det åligger sameby särskilt att svara för att renskötseln drives på ekonomiskt bästa sätt och att utföra, underhålla och driva anläggningar som behövs för renskötseln.</p> <p>Sameby får ej driva annan ekonomisk verksamhet än renskötsel.</p>	<p>Ändamål och medlemmar m. m.</p> <p>5 § En försökssameby har till ändamål att för medlemmarnas gemensamma bästa förvalta renskötselrätten inom sitt byområde samt de övriga områden samebyn nyttjar. Förvaltningen får inte ske i strid med renskötselns intressen inom försökssamebyn. En försökssameby kan även ha andra ändamål enligt vad som framgår av stadgarna.</p>
<p>11 § Medlem i sameby är</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. same som deltar i renskötseln inom byns betesområde, 2. same som har deltagit i renskötsel inom byns betesområde och haft detta som stadigvarande yrke och inte övergått till annat huvudsakligt förvärvsarbete, 	<p>6 § Medlem i försökssameby kan den bli som är</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. same som kan härleda sitt ursprung till samebyns geografiska område, 2. maka/make eller underårigt barn till medlem enligt punkten 1 eller efterlevande maka/make eller underårigt barn till avliden sådan medlem. <p>Om försökssamebyn inte antar sökanden som medlem, kan frågan prövas av</p>

<p>3. den som är make eller hemmavarande barn till medlem som avses under 1 eller 2 eller som är efterlevande make eller underårigt barn till avliden sådan medlem.</p> <p>12 § Sameby kan som medlem anta annan same än som anges i 11 §, om han avser att med egna renar driva renskötsel inom byns betesområde.</p> <p>Vägras sökanden inträde som medlem, kan länsstyrelsen medge honom inträde, om det finns särskilda skäl.</p> <p>13 § Med renskötande medlem i sameby förstås medlem som själv eller genom sitt husfolk driver renskötsel med egna renar inom byns betesområde.</p> <p>Renar som tillhör renskötande medlems husfolk anses i denna lag tillhöra den renskötande medlemmen.</p>	<p><i>Sametinget på försökssamebyns eller sökandens begäran. Sametingets beslut får inte överklagas.</i></p> <p><i>En försökssameby kan som medlem anta same som är medlem i annan sameby trots att kravet på ursprung i samebyn inte är uppfyllt.</i></p> <p><i>I stadgarna får föreskrivas att inträdesansökan ska göras skriftligen och att ansökningshandlingen ska vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.</i></p>
	<p><i>7 § En medlem, som inte deltar i renskötseln inom byns betesområde, har rätt att säga upp sig till utträde ur försökssamebyn. I stadgarna får föreskrivas att en uppsägning ska göras skriftligen och att uppsägningshandlingarna ska vara försedd med medlemmens bevittnade namnunderskrift.</i></p> <p><i>Medlem som beviljats medlemskap i annan sameby ska anses ha sagt upp sig till utträde.</i></p>
<p>40 § Kostnaderna för renskötseln fördelas mellan de renskötande medlemmarna efter reninnehavet.</p>	<p><i>Ekonomiska förhållanden</i></p> <p><i>8 § För en försökssamebys förpliktelser svarar endast försökssamebyns tillgångar. I tillgångarna inräknas insatser och avgifter som har förfallit till betalning, även om de ännu inte har betalats.</i></p>

<p>Om samebyn beslutar det, får kostnad som ej avser alla renarna fördelas mellan ägarna till de renar på vilka kostnaden belöper i förhållande till innehavet av dessa renar. Sådant beslut får ej avse kostnad som uppkommit före beslutet.</p>	<p>9 § Gäller i fråga om skyldigheten att delta i kostnader olika bestämmelser för skilda verksamhetsgrenar, ska inkomsterna och utgifterna för varje verksamhetsgren beräknas för sig. Gemensamma inkomster och utgifter fördelas på verksamhetsgrenarna efter vad som är skäligt.</p> <p><i>I fall som avses ovan får medel och andra tillgångar som är att hänföra enbart till viss verksamhetsgren icke användas för ändamål som faller utanför verksamhetsgrenen.</i></p> <p><i>De tillgångar och skulder och den renskötselverksamhet som övergår till försökssamebyn ska hänföras till en skild verksamhetsgren för renskötseln.</i></p>
<p>58 § Medlems rätt att deltaga i handhavandet av samebyns angelägenheter utövas på bystämma.</p> <p>Medlem som underlåtit att i rätt tid fullgöra sin betalningsskyldighet enligt denna lag gentemot byn får deltaga i förhandlingarna men har ej rösträtt innan han fullgjort sin skyldighet.</p> <p>Medlem eller annan får icke, själv eller genom ombud eller som ombud för annan, deltaga i behandling av fråga vari han har ett väsentligt intresse som strider mot samebyns.</p> <p>59 § I fråga om rösträtt och beslut på bystämma gäller, om ej annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. att varje myndig medlem har en röst i fråga som rör utseende av ordförande på bystämma eller av revisor, beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen eller ändring av sådan föreskrift i stadga som avses i 38 § andra stycket 1--6, 2. att i övriga frågor rösträtt tillkommer endast renskötande medlem, som därvid har en röst för varje 	<p>Bystämman</p> <p>10 § Försökssamebymedlemmarnas rätt att besluta i försökssamebyns angelägenheter utövas vid bystämman. Sameby får i stadgarna föreskriva att bara röstberättigade medlemmar får närvara när en skild verksamhetsgren behandlas vid bystämma.</p> <p><i>I fråga om rösträtt på bystämma gäller att</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varje myndig medlem har en röst, 2. på begäran av medlem ska röstning ske efter renantal i frågor som avser användningen av byns renbetesområde för renbete, anläggningar för renskötseln, flyttning av renar eller på annat sätt rör renskötselarbetet och därmed sammanhängande ekonomiska frågor, 3. vid röstning enligt 2 ovan har medlem en röst för varje ren som enligt gällande renlängd innehas av medlemmen, 4. på begäran av medlem ska röstning ske efter insats i frågor som avser användningen av byns renbetesområde för särskild verksamhet och därmed sammanhängande ekonomiska frågor, 5. vid röstning enligt 4 ovan har medlem en röst för varje insats som enligt gällande regler innehas av medlemmen, 6. att medlems rösträtt kan utövas genom annan medlem såsom ombud,

<p>påbörjat hundratal renar som enligt gällande renlängd innehas av honom, dock inte för fler renar än som samebyn bestämt för honom enligt 35 §.</p> <p>3. att medlems rösträtt kan utövas genom annan medlem såsom ombud,</p> <p>4. att ingen får för egen eller annans del rösta för sammanlagt mer än en femtedel av det på stämman företrädde röstetalet,</p> <p>5. att den mening som erhållit det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</p> <p>6. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som biträds av de flesta röstande eller, om även antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</p> <p>7. att beslut om ändring av stadgarna inte är giltigt, om det inte biträds av minst två tredjedelar av det på stämman av renskötande medlemmar företrädde röstetalet och dessutom, såvitt gäller föreskrift som avses i 38 § andra stycket 1--6, av flertalet av byns myndiga medlemmar.</p>	<p>7. <i>ingen får för egen eller annans del rösta för sammanlagt mer än en femtedel av det på stämman företrädde röstetalet,</i></p> <p>8. <i>att den mening som erhållit det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,</i></p> <p>9. <i>att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om även antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,</i></p> <p>10. <i>att beslut om ändring av stadgarna inte är giltigt, om det inte biträds av minst två tredjedelar av det på stämman företrädde röstetalet enligt 2 ovan och dessutom, såvitt gäller föreskrift som avses i 38 § andra stycket 1--6, av flertalet av byns myndiga medlemmar.</i></p>
<p>38 § Sameby skall antaga stadgar för byn.</p> <p>Stadgarna skall ange</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. samebyns benämning, 2. den ort inom byns betesområde, där byns styrelse skall ha sitt säte, 3. antalet styrelseledamöter och revisorer, tiden för deras uppdrag och, om suppleanter skall finnas, motsvarande uppgifter beträffande dem, 4. samebyns räkenskapsår, 5. hur ofta ordinarie bystämma skall hållas och tiden för sådan stämma, 6. hur kallelse till bystämma skall ske och andra 	<p>Stadgar</p> <p>11 § <i>Försökssamebyns stadgar ska ange</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>samebyns benämning,</i> 2. <i>den ort inom byns betesområde, där byns styrelse ska ha sitt säte,</i> 3. <i>antalet styrelseledamöter och revisorer, tiden för deras uppdrag och, om suppleanter ska finnas, motsvarande uppgifter beträffande dem,</i> 4. <i>samebyns räkenskapsår,</i> 5. <i>hur ofta ordinarie bystämma ska hållas och tiden för sådan stämma,</i> 6. <i>hur kallelse till bystämma ska ske och andra meddelanden till medlemmarna ska tillställas dem och när föreskrivna kallelseåtgärder senast ska vidtagas,</i> 7. <i>grunderna för fördelningen av jakt och fiske och förläggning av medlems</i>

<p>meddelanden till medlemmarna skall tillställas dem och när föreskrivna kallelseåtgärder senast skall vidtagas,</p> <p>7. tid för betalning av debiterad förskottslikvid,</p> <p>8. tid för betalning av belopp som enligt 44 § kommer samebyn eller renskötande medlem till godo,</p> <p>9. vilka fonder byn skall ha, deras ändamål och hur avsättning till dem skall ske,</p> <p>10. de närmare föreskrifter om renskötseln som behövs.</p>	<p><i>byggnad inom samebyn,</i></p> <p><i>8. tid för betalning av debiterad förskottslikvid,</i></p> <p><i>9. tid för betalning av belopp som enligt 44 § kommer samebyn eller renskötande medlem till godo,</i></p> <p><i>10. vilka fonder byn skall ha, deras ändamål och hur avsättning till dem skall ske,</i></p> <p><i>11. de närmare föreskrifter som behövs.</i></p>
	<p>Bemyndigande</p> <p><i>12 § Regeringen får meddela de närmare föreskrifter som behövs för genomförandet av försöksverksamheten.</i></p>

Yrkande

att Sametinget begär att regeringen och riksdagen inrättar en lag om försöksverksamhet med ändrad samebyorganisation som på samebys begäran kompletterar gällande rennäringslag under försökstiden.

För sametingspartiet Guovssonásti

Per Mikael Utsi